

ANTREPRENORIATUL ÎN ERA TECNOLOGIILOR DIGITALE

GHID PENTRU MEȘTEȘUGARI PESTE 50 DE ANI

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

GA n. 2020-1-IT02-KA227-ADU-095006

AUTORII

- Anziani e non solo società cooperativa sociale - Italia
- ASSOC - Asociația Profesională Neguvernamentală De Asistență Socială - România
- Magnetar Ltd - Cipru
- Mad'in Europe Scrl - Belgia
- Georgian Arts & Culture Center Foundation - Georgia
- Aproximar- Cooperativa De Solidariedade Social, Crl - Portugalia
- Balkanplan – Bulgaria

Acest ghid a fost creat de ASSOC – Aprilie 2022

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

INDEX

INTRODUCEREA	3
CREAREA ȘI DEZVOLTAREA UNEI AFACERI ARTIZANALE ...	4
SPRIJINUL EXISTENT	8
ASOCIAȚIILE MEȘTEȘUGĂREȘTI.....	8
PROGRAMELE DE FINANȚARE.....	10
PERFECTIONAREA ȘI DEZVOLTAREA A COMPETENȚELOR DIGITALE.....	12
LEGISLAȚIA ȘI POLITICILE	16
LEGISLAȚIA.....	16
POLITICILE	19
PROVOCĂRILE JURIDICE.....	21

INTRODUCEREA

România este o țară foarte bogată în ceea ce privește activitățile meșteșugărești. Printre produsele artisanale create de meșteri mai în vârstă, există:

- Obiecte religioase, cum ar fi icoane pe sticlă sau lemn, lumânări și sfeșnice, clopote;
- Țesături, cum ar fi covoare, curele, covoare și prosoape;
- Costume populare;
- Obiecte din lemn și împletituri, precum și decorațiuni din lemn și biserici din lemn, în special în regiunea Maramureșului;
- Obiecte din lut și ceramică (boluri, farfurii, cupe, ghivece, papusi);

Fiecare zonă a României este de obicei specializată în producerea unuia sau mai multor produse menționate. De exemplu, regiunea Maramureșului este specializată în decorațiuni și biserici din lemn, iar Moldova este specializată în producția de lut și ceramică, precum și Transilvania. Fiecare regiune utilizează culori, materiale și modele de decorare specifice.

Activitățile meșteșugărești sunt considerate cu mare importanță la nivel național, deoarece ajută la menținerea tradițiilor în viață și la transmiterea acestora din generație în generație. De fapt, România este foarte atașată de cultura și tradițiile sale, iar obiectele produse de meșteșugari sunt văzute în primul rând ca o expresie a bogatului patrimoniu cultural românesc. Din acest motiv, activitățile artisanale sunt păstrate de stat, care promovează adesea programe financiare și alte tipuri de inițiative, cu scopul de a promova și de a răspândi bogăția românească în meșteșuguri și tradiții.

CREAREA ȘI DEZVOLTAREA UNEI AFACERI ARTIZANALE

Deși utilizarea instrumentelor digitale nu este foarte frecventă în rândul meșteșugarilor mai în vârstă, există mai multe cazuri de activități meșteșugărești în care TIC (Tehnologiile informațiilor și comunicațiilor) joacă un rol important în ceea ce privește lansarea și menținerea unei afaceri artisanale.

Cel mai comun scop pentru care sunt utilizate tehnologiile digitale este vânzarea online de obiecte artisanale. Pe web pot fi găsite mai multe exemple de meșteșugari care își vând creațiile, și fiecare are propria

pagină web, cu propriile informații și contacte. Totodată, deși mai mulți meșteșugari au creat o pagină web pentru a-și promova afacerea online, marea majoritate a acestor pagini web prezintă o structură de bază, sunt incomplete sau nu sunt actualizate și nu sunt ușor de utilizat. Acest lucru poate însemna că meșteșugarii nu investesc suficient pe instrumente digitale pentru a-și promova activitățile online, poate din cauza lipsei sau a unei gestionări necorespunzătoare a resurselor economice. În același timp, acesta poate fi un semnal care demonstrează lipsa competențelor digitale în acest domeniu.

O utilizare mai specifică a tehnologiilor digitale în domeniul meșteșugăresc este legată de existența unor site-uri web specifice, la care orice artisan poate adera în mod liber în mod voluntar. Aceste site-uri au ca scop colectarea de informații legate de fiecare artisan care aderă, cu rezultatul final de a face afacerea cunoscută de un număr mai mare de potențiali clienți. Ca un beneficiu pentru acestea din urmă, ei pot găsi mai ușor o cantitate mai mare de informații despre orice obiect artizanal pe care îl caută.

Un exemplu de astfel de servicii este reprezentat de „[Harta meșteșugarilor](#)”, un site web conceput exact ca o hartă, care indică locația fiecărui meșteșugar, tipul de obiecte produse și alte informații relevante, cum ar fi link-ul către site-urile lor și informațiile de contact.

Aceste tipuri de site-uri web și alte tehnologii digitale similare conexe

ar putea fi foarte utile atât în faza de lansare a unei afaceri artisanale, cât și în timpul extinderii sale pe piață, deoarece ajută meșteșugarii să fie cunoscuți mai ușor, rapid și la o scară mai largă de către potențialii clienți interesați de produsele lor. Ele oferă, de asemenea, potențialul de a fi cunoscut la nivel național sau chiar internațional, în loc de a menține activitatea de afaceri doar la nivel local. Alte beneficii generate de aceste instrumente digitale sunt reprezentate de promovarea meșteșugurilor românești la un nivel mai larg și de stimularea creării de rețele între diferiții meșteșugari care aderă la aceste site-uri, care își pot schimba experiențele și cele mai bune practici.

Un alt aspect interesant este utilizarea canalelor online pentru a promova așa-numitul „turism artizanal”, adică crearea de sisteme digitale specifice pentru a stimula interesul turiștilor față de activitățile meșteșugărești. Aceste pagini web, de fapt, oferă mai multe informații și curiozități despre întreprinderile meșteșugărești românești și despre meșteșugari specifici. Acest lucru este posibil și prin oferta de vizite atât fizice cât și online la magazinele de artizanat, unde turiștii au posibilitatea de a cunoaște mai mulți meșteșugari și modul în care își creează obiectele artisanale. Un exemplu este reprezentat de revista digitală „[Romania Insider](#)”, care, printre altele, prezintă o secțiune cu o listă de articole și știri despre mai multe magazine și activități meșteșugărești deschise turiștilor în mai multe părți ale României. De asemenea, această pagină colectează o serie de inițiative organizate

de muzee sau magazine de produse artisanale afiliate, cum ar fi ateliere de lucru în care vizitatorii pot învăța cum să producă obiecte tradiționale, sau chiar așa-numitul „Traseu meșteșugurilor tradiționale”, unde vizitatorii au posibilitatea de a participa la excursii ghidate la mai multe afaceri meșteșugărești diferite în anumite zone ale României. De fapt, în apropierea orașului București a fost creat chiar și un sat de meserii („[Satul Meșteșugurilor](#)”): acest oferă posibilitatea de a vizita șapte meșteșuguri vechi și de a participa la evenimente și ateliere interactive. Unele dintre acestea, în special în timpul pandemiei Covid-19, au fost organizate online, exploatând astfel și mai mult potențialul instrumentelor digitale în domeniul meșteșugăresc.

Scopul acestor inițiative digitale este de a combina călătoriile turistice cu promovarea meșteșugurilor românești, menținând astfel tradițiile în viață. Deoarece meșteșugarii mai în vârstă sunt mai atașați de tradiții, aceste site-uri găzduiesc adesea mai mulți dintre ei, capabili să reprezinte tradițiile mai bine decât cei mai tineri. Această utilizare a TIC reprezintă, astfel, o mare oportunitate pentru meșterii mai în vârstă de a fi cunoscuți de o piață mai largă.

SPRIJINUL EXISTENT

ASOCIAȚIILE MEȘTEȘUGĂREȘTI

La nivel național, una dintre cele mai importante asociații este ASTRA - Asociația pentru Literatură Română și Cultura Poporului Român, înființată în anul 1861 pentru a răspunde unei lipse aproape complete de fenomene asociaționiste în sectorul meșteșugăresc, și lipsei oricărei entități care sa ofere asistență, consiliere și îndrumare în acest domeniu. Muzeul ASTRA, situat în Sibiu, acționează în prezent ca un catalizator pentru activitățile desfășurate de asociație; reprezintă, de asemenea, una dintre cele mai bune modalități de promovare a produselor artisanale românești atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Pe lângă organizarea celor mai importante târguri de artizanat din teritoriul României și pe lângă muzeu, ASTRA administrează și sprijină în prezent diferite organizații minore:

- Asociația Creatorilor Populari din România, fondată în anii 1990. Își desfășoară activitatea la nivel național și vizează: încurajarea meșteșugurilor tradiționale și a creației artistice în toate satele în care aceste activități încă se desfășoară; transmiterea patrimoniului cultural generațiilor viitoare; protejarea și sprijinirea creației autentice în cadrul rețelei comerciale și turistice naționale și internaționale; promovarea celor mai reprezentativi creatori populari prin participarea la

evenimente organizate în țară și în străinătate; apărarea intereselor morale și materiale ale acestor creatori. Mai multe obiecte artisanale sunt expuse în muzeul ASTRA, unul dintre cele mai importante muzee de artizanat din România, din care a fost creată această asociație. Această asociație este responsabilă și pentru promovarea așa-numitelor „Treasure Umane Vii”, devenind, astăzi, un adevărat sistem național de salvagardare prin cercetare, consolidare, catalizare, valorificare și transmitere către noile generații, a manifestărilor circumscrise patrimoniului cultural imaterial.

- Târgul Creatorilor Populari din România, un târg anual organizat de muzeul ASTRA, care reunește astăzi 300 de meșteșugari populari, fiind cel mai mare și mai faimos târg de acest gen din România. Prin acest târg este oferită posibilitatea de a descoperi anumite meșteșuguri tradiționale și antice, care sunt prezentate și desfășurate de meșteri mai în vârstă.

- O altă entitate care operează la nivel național este Institutul Național al Patrimoniului (INP), finanțat de Ministerul Culturii. Chiar dacă INP este implicat în principal în furnizarea de suport tehnic pentru protecția și renovarea monumentelor istorice, aceasta desfășoară și activități care vizează conservarea, protejarea și valorizarea patrimoniului cultural românesc. De exemplu, gestionează o bază de date de interes public care conține un inventar cu toate formele de patrimoniu cultural din România; de asemenea, oferă asistență tehnică

și specializată instituțiilor culturale.

Pe lângă aceste asociații naționale, România găzduiește și alte asociații meșteșugărești, majoritate operând în principal la nivel local. De fapt, de obicei, fiecare județ are propria sa asociație artizanală: acestea pot fi găsite pe Internet tastând „Asociația Meșterilor Populari din...”, urmat de numele județului. Cele mai cunoscute sunt:

- Asociația Meșterilor Populari din Bucovina. Pe site-ul Asociației se găsesc mulți creatori din zona Bucovinei, care își prezintă meșteșugurile și pot fi contactați de cei care doresc să ia legătura cu ei.
- Asociația Meșterilor Populari din Moldova: A fost fondată din dorința naturală de a conserva și valorifica resursele meșteșugurilor populare cu caracter artistic predominant. În prezent, această asociație are aproximativ 100 de membri din toată țara și din Republica Moldova.

PROGRAMELE DE FINANȚARE

Organizațiile meșteșugărești, inclusiv cele menționate mai sus, reprezintă un instrument util pentru meșteșugari, pentru a fi cunoscuți de un public mai larg și pentru a-și extinde rețelele profesionale. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor, aceste organizații și asociații nu

oferă servicii de consultanță sau informații despre unde și cum meșteșugarii pot să primească diferite forme de finanțare. Într-adevăr, în această privință, s-ar putea sublinia lipsa acestor servicii specifice atât din partea entităților private, cât și din partea celor publice. De fapt, informațiile despre programele de finanțare emise în mod specific pentru meșteșugari sunt foarte dificil de găsit atât online, cât și fizic, deoarece nu există nicio organizație specifică care să se ocupe de această problemă.

Anumite informații pot fi găsite prin entități / site-uri web care publică periodic actualizări despre noi oportunități de finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii în general, la care întreprinderile meșteșugărești sunt asimilate. Câteva site-uri care pot fi menționate sunt, de exemplu:

- [Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului](#)
- [Consiliului Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România](#)
- [Fonduri Structurale](#). Trebuie menționat faptul că această organizație nu doar colectează toate inițiativele de finanțare disponibile pentru IMM-uri, ci oferă și servicii de consultanță, formare și dezvoltare a afacerilor în domeniul finanțării europene. Încă o dată, trebuie amintit că aceste servicii nu sunt gândite în mod specific pentru întreprinderile artisanale, ci pentru IMM-uri în general.

- [Registrul Ajutoarelor de Stat](#)

PERFECTIONAREA ȘI DEZVOLTAREA A COMPETENȚELOR DIGITALE

Activitățile meșteșugărești sunt considerate cu mare importanță de către Statul român, deoarece acestea joacă un rol fundamental în conservarea tradițiilor și culturilor antice. Mai mult, activitățile meșteșugărești au o mare importanță în sprijinirea dezvoltării comunităților rurale – una dintre prioritățile Statului român – unde aceste tipuri de activități sunt desfășurate în principal. Din acest motiv, România a încercat întotdeauna să încurajeze activitățile meșteșugărești prin promovarea cursurilor profesionale, chiar și cu ajutorul Comunității Europene, cu scopul de a stimula educația rezidenților din zonele rurale și a abilităților creative și artistice ale acestora. În acest scop au fost oferite mai multe servicii de informare și consultanță, iar majoritatea inițiativelor din acest domeniu oferă oportunități de networking și învățare reciprocă. Cu toate acestea, ceea ce este evident este lipsa unui fir comun și a unei legături și coordonări între diferitele servicii/programe oferite.

Chiar dacă, după cum s-a menționat, toate inițiativele din acest domeniu sunt organizate într-un mod foarte fragmentat și necoordonat, două dintre ele, realizate cu sprijinul Uniunii Europene,

merită menționate:

- În 2020 a fost lansată o inițiativă foarte importantă: Programul național multianual pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului. Acest este un program multianual de încurajare și stimulare a înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii. Programul este parte integrantă a Săptămânii Europene a IMM-urilor 2020, care este o campanie de promovare a antreprenoriatului în Europa și de informare a antreprenorilor cu privire la ajutorul de care pot beneficia la nivel european, național și local. Acest eveniment oferă IMM-urilor o gamă largă de informații, sfaturi, ajutor și idei pentru dezvoltarea activităților lor. Săptămâna europeană a IMM-urilor 2020 încurajează și ajută IMM-urile să își atingă întregul potențial.

- Uniunea Meșterilor Popolari din Moldova, în colaborare cu Organizația Internațională a Muncii, a produs un "[Ghid de bune practici pentru producătorii de produse artizanale](#)". Acesta oferă suport practic meșteriilor populare pentru extinderea gamei de produse, cunoașterea pieței și alegerea nișei, promovarea afacerii și a celor mai optime canale de distribuție pe piață. Ghidul oferă instrucțiuni practice și se bazează pe principiile cheie ale gestionării unei afaceri, iar prin intermediul schimbului de experiență dintre producătorii de articole artizanale, permite învățarea din proprie experiență și transmiterea subtilităților meșteșugului.

Pe lângă faptul că Ghidul promovează gestionarea unei afaceri artisanale prin competențele economice necesare pentru o afacere antreprenorială, această inițiativă merită să fie menționată, deoarece reprezintă singurul proiect care poate fi găsit pe Internet, care subliniază importanța dezvoltării competențelor digitale pentru meșteșugari și a promovării propriei afaceri folosind instrumente și canale online. De fapt, lipsa de interes față de lumea digitală în domeniul meșteșugaresc reprezintă în mod clar un punct de slăbiciune care trebuie îmbunătățit și rezolvat cât mai curând posibil.

O altă problemă se datorează faptului că în prezent există o mulțime de organizații - în principal la nivel local - care oferă servicii de rețea și consultanță. Cu toate acestea, ele oferă aceste tipuri de servicii pentru IMM-uri în general, și nu în mod special pentru meșteșugari. Deoarece nu există servicii specifice pentru aceștia din urmă, adesea nevoile și particularitățile specifice ale activităților lor nu sunt luate în considerare suficient.

În cele din urmă, în România nu există o entitate specifică care să funcționeze la nivel național și să fie responsabilă pentru oferta, recunoașterea și acreditarea cursurilor profesionale de artizanat la nivel național, precum și pentru furnizarea unui certificat oficial de participare care să acorde participanților obținerea unor competențe specifice.

În timpul unei cercetări în acest domeniu, Fundația pentru Meșteșuguri a intervievat mai mulți furnizori de cursuri profesionale în domeniul meșteșugurilor: din rezultatele obținute s-a dovedit că mai mult de jumătate dintre aceștia nu oferă un certificat de participare și nu posedă autorizație pentru furnizarea lor. Cercetarea privind starea educației adulților în domeniul meșteșugăresc realizată de Fundația pentru Meșteșuguri a evidențiat faptul că majoritatea meșteșugarilor au învățat meseria în mod informal, de la mentori locali, care reprezintă “un nume” în comunitățile respective sau chiar la nivel național. Acesta este încă cea mai utilizată modalitate formativă, deși nu permite obținerea unui certificat care să ateste o calificare formală în meșteșugurile respective. Singurii care au primit un certificat au fost cei care au absolvit o școală de artă populară. Restul, cei care au învățat meseria în familie sau care au lucrat ca ucenici, nu au primit niciun certificat.

Faptul că abilitățile meșteșugărești sunt încă în mare parte transmise în mod informal de la meșteșugari la ucenici este, de asemenea, unul dintre motivele pentru care cursurile oficiale de artizanat nu sunt atât de populare și dezvoltate în România. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că cererile de certificate autorizate sunt în creștere, deoarece oamenii doresc să învețe un meșteșug într-un sistem care se potrivește mai mult dezvoltării actuale a societății. De fapt, în prezent, dacă un meșteșugar dorește să fie recunoscut oficial, trebuie

să prezinte un certificat care să ateste abilitățile sale meșteșugărești.

Studiul Fundației pentru Meșteșuguri arată un alt impediment esențial în dezvoltarea sistemului de formare în domeniul meșteșugurilor: infrastructurile și instrumentele utilizate de instituții pentru oferirea și promovarea cursurilor sunt extrem de modeste. Meșteșugarii nu au la dispoziție materiale pe suport multimedia, acces la calculator, posibilitatea de promovare a produselor prin internet etc. Din nou, acest lucru denotă un decalaj relevant în domeniul digital.

LEGISLAȚIA ȘI POLITICILE

LEGISLAȚIA

După cum s-a menționat, întreprinderile meșteșugărești românești sunt de obicei asimilate întreprinderilor mici și mijlocii generice, ignorând și refuzând astfel recunoașterea propriilor specificități. Din 2020, însă, a avut loc o schimbare majoră. De fapt, în 2020 Camera Deputaților a discutat așa-numita Lege Meșteșugărilor Tradiționali din România. Scopul proiectului de lege este de a reglementa cadrul general pentru a recunoaște statutul meșterilor tradiționali, drepturile și obligațiile ale acestora, precum și organizarea și funcționarea structurilor reprezentative ale meșterilor tradiționali din România, în scopul de a conserva, proteja, transmite, promova și consolida

meșteșugurile și cultura tradițională.

Legea include – printre altele – definiția oficială a:

- Meșteșug tradițional: activitatea de realizare a unor obiecte de uz utilitar sau decorativ, prin tehnici preponderent manuale, care sunt reprezentative pentru obiceiurile și practicile locale sau regionale îndelungate, transmise din generație în generație; meșteșugul tradițional se poate realiza prin utilizarea unor mijloace de producție mecanizate, dar în acest caz contribuția manuală a meșteșugarului tradițional este cea mai importantă componentă în procesul de realizare a produsului final;
- Produse meșteșugărești tradiționale - obiecte de uz utilitar sau decorativ, realizate ca urmare a exercitării unui meșteșug tradițional, care se caracterizează prin originalitate și unicitate, prin intermediul cărora se transmit mai departe generațiilor viitoare elementele specifice culturii și tradiției populare locale sau regionale, ca expresie a identității culturale și sociale a comunității;

Cele mai importante puncte subliniate în propunerea de lege sunt:

- Calitatea de meșteșugar tradițional se recunoaște în urma parcurgerii procedurii reglementate de prezenta lege, prin decizie a comisiei speciale pentru verificarea și acordarea statutului de meșteșugar tradițional și prin emiterea unui certificat de meșteșugar

tradițional de către Uniunea Națională a Meșteșugarilor Tradiționali din România;

- Meșteșugarii tradiționali înscriși în Registrul Național al Meșteșugarilor Tradiționali din România, în scopul expunerii și/sau al comercializării produselor meșteșugărești proprii beneficiază de locuri centrale, special amenajate, în cadrul festivalurilor, târgurilor, bâlciurilor și altor evenimente de profil, organizate la nivel național, regional sau local, în vederea expunerii sau a comercializării produselor meșteșugărești proprii.

- Meșteșugarii tradiționali înscriși în Registrul național al meșteșugarilor tradiționali din România beneficiază de reduceri între 25% și 50% din taxele de participare la festivaluri, târguri, bâlciuri și alte evenimente de profil, unde își expun și/sau își comercializează produsele meșteșugărești tradiționale proprii. Consiliile locale ale unităților administrativ-teritoriale în care își au reședința meșteșugarii tradiționali le pot acorda unele indemnizații, dacă sunt înregistrate în Registrul național al meșterilor tradiționali din România.

Odată cu adoptarea acestei legi, se va crea Uniunea Națională a Meșteșugarilor Tradiționali din România, Registrul național al meșteșugarilor tradiționali din România și Certificatul de meșteșugar tradițional. Acest din urmă va fi emis numai după verificarea existenței următoarelor caracteristici:

- Specificitatea procesului tehnologic meșteșugăresc - rezultă din utilizarea unor instrumente și tehnici de producție tradiționale, în care esențială și preponderentă este contribuția manuală a meșteșugarului tradițional;
- Unicitatea produsului meșteșugăresc obținut în urma procesului tehnologic specific - fiecare produs meșteșugăresc este unic prin raportare la orice alt produs meșteșugăresc similar, realizat de același meșteșugar tradițional sau de alt meșteșugar tradițional, precum și prin raportare la orice alt produs similar, obținut ca urmare a unor procese tehnologice exclusiv mecanizate, de producție în serie;
- Exprimarea unor elemente specifice tradiției populare locale, regionale sau naționale - ca urmare a procesului specific tehnologic utilizat pentru crearea lor, precum și prin elementele de conținut și formă (materiale utilizate, design, structură, compoziție, etc.), produsele meșteșugărești sunt reprezentative pentru tradiția populară locală, regională sau națională și devin forme de expresie a identității culturale și sociale a respectivelor comunități.

POLITICILE

Nu s-au găsit politici naționale specifice care să vizeze protejarea meșterilor mai în vârstă și îmbunătățirea competențelor lor profesionale.

Având în vedere situația actuală din România, ar trebui să fie fundamental ca politicile naționale să valorifice activitățile meșteșugărești, având în vedere și rolul fundamental pe care acestea îl joacă în dezvoltarea comunităților rurale, care reprezintă una dintre prioritățile naționale. Politicile naționale ar trebui să promoveze, în principal, afacerile meșteșugărești desfășurate de meșterii mai în vârstă, deoarece acestea sunt cele mai potrivite pentru promovarea și transmiterea tradițiilor și culturilor antice.

Din aceste motive, politicile naționale pentru a valorifica meșterii mai în vârstă sunt în curs de dezvoltare, chiar dacă acestea sunt încă la început. De fapt, acestea prezintă o mulțime de spațiu pentru îmbunătățire, fiind adaptate la nevoile și condițiile specifice ale meșteșugarilor. De exemplu, politicile ar trebui să fie gândite astfel încât să poată valorifica talentul meșteșugarilor într-un sistem antreprenorial, menit să le aducă venituri mult mai mari. Aceste activități de promovare ar trebui să fie gândite în contextul integrării României într-un circuit turistic mondial.

Prin urmare, având în vedere situația națională actuală, politicile ar trebui să vizeze îmbunătățirea capacităților antreprenoriale ale meșteșugarilor, dar și stimularea interesului acestora pentru canalele și instrumentele digitale. De exemplu, ar putea fi de mare importanță organizarea unor servicii specifice de consultanță și/sau cursuri profesionale – recunoscute la nivel național – organizate ținând seama

de condițiile, capacitățile și nevoile specifice ale meșterilor mai în vârstă. De fapt, trebuie amintit că politicile naționale actuale nu fac nicio distincție între meșteșugarii tineri și cei în vârstă, dar nici măcar între întreprinderile meșteșugărești și alte tipuri de IMM-uri, iar acest lucru reprezintă un aspect central care ar putea fi cu siguranță îmbunătățit. De asemenea, meșterii mai în vârstă ar avea nevoie de servicii specifice legate de TIC, deoarece s-ar putea simți mai puțin confortabil cu tehnologiile digitale, în comparație cu meșterii mai tineri.

PROVOCĂRILE JURIDICE

Nu au fost discutate și evidențiate provocări specifice de către meșteșugarii intervievați. Aceștia au subliniat că legislația națională privind procesul necesar pentru a deveni un artizan recunoscut și pentru a crea o afacere artizanală este destul de simplă și clară. Singurul aspect negativ care a fost evidențiat este faptul că Legea Meșteșugărilor Tradiționali din România, chiar dacă a fost aprobată de Parlament, nu a intrat în vigoare încă și se tem că nu va intra în vigoare niciodată. De fapt, timp de mulți ani, meșteșugarii au luptat pentru o recunoaștere legală a lor înșiși, iar acest proiect de lege este prima încercare de a răspunde la această solicitare. Cu toate acestea, a trecut deja prea mult timp și procesul de aprobare stagnează acum, ceea ce nu este un semn bun.

